

טל אמיתי־לביא, דינה שנהב: דואט / נטע גל עצמון

אודות תערוכתן המשותפת של האמניות בגלריית החדר, תל אביב, דצמבר-פברואר 2011

בתערוכה משותפת זו מציגות שנהב ואמיתי־לביא דימויים המסמנים מרחבים חמקמקים של ריק ומלאות. באופנים ובחומרים שונים שתיהן יוצרות עולמות שבסיסם שביר ופריק, עולמות היוצאים לכאורה מתוך דימויים קונקרטיים אך למעשה מייצרים יותר מכל סביבה מנטאלית מעוררת.

באמצעות רזון חומרי, צורני וצבעוני מסמנות שתי האמניות בעבודותיהן מקומות אמורפיים חסרי גבולות. שתיהן עוסקות באופן עקבי בעבודתן לאורך השנים (כמו גם בתערוכה זו המציגה עבודות חדשות) בשאלות של זיכרון. בעוד שנהב (בציורי אקריליק על בד בוריאציות של שחור ולבן), מייצרת נופים בעלי מטען נרטיבי טבול בתחושת אסון, אמיתי־לביא (בעבודות חומריות העשויות מלח ותרכובת סודה לשתייה ודבק) כמו משחזרת רסיסים שבריריים של תודעה.

בעבודות קודמות אותן הציגה בהזדמנויות שונות¹ התייחסה שנהב לנופים מיוערים בהקשרים של שואת העם היהודי. בתערוכה זו, לקריאתן הקודמת של עבודותיה מצטרף הקשר נוסף היוצא מתוך דימוי צילומי עכשווי בו נתקלה בעת שיטוט באינטרנט: ציד לא חוקי של האייל הצפוני בערבות השלג של הקוטב הצפוני. בצילום המתעד את סיומה "המוצלח" של פעולת הציד, מפנים לרגע שני הציידים העסוקים במלאכתם מבטם למצלמה. פעולת הצילום שעצרה לרגע את פעילותם של הציידים הופכת את הצופה בעל כורחו לעד למתרחש. עובדה זו יוצרת ללא ספק תחושה מטרידה ומאיימת.

בציוריה של שנהב הופכת הסצנה הצילומית הקשה לבעלת מאפיינים צורניים מופשטים – קומפוזיציות ציוריות סובלימטיביות המקלות על המתבונן ומרככות עבורו את הדימוי המקורי. אולם תחושת הריק והניכור נותרת בעינה ועול הידיעה אינו מרפה. קריאת העבודות הללו חוזרת אל גוף העבודות המוכר של שנהב ואל הקשריו לזיכרון הקולקטיבי. נשאלת השאלה – מהו מקומה של העדות ומה מקומו של הצופה באירועים קשים ובהתרחשויות בלתי מוסריות בעליל.

עבודות המלח ואבקת הסודה לשתייה של אמית־לביא מתקיימות במרחב שבין דו־מימד לתלת־מימד באופן בו ניתן לראות בהן אובייקט דו־מימדי חומרי או לחילופין, אובייקט תלת־מימדי שטוח. כך או כך נראים אובייקטים אלה כבעלי אופי קליפתי, שברירי ופגיע כמו רסיסי קרח או גבישי שלג בעלי נוכחות רכה וחמקמקה. אמית־לביא מעידה כי ניסיונותיה לאגד את החומר נעשים באופן מדיסטיבי כמו מתוך רצון להקפיא זיכרון, להחזיק מזכרת יקרה או לתפוס רגע חמקמק מעולם הרגש. בניגוד לדימויים ארכיטקטוניים אותם יצרה מחוטי תפירה בעבר[2], דימוי היער המוצג בתערוכה זו עולה בקנה אחד עם אופיו האמורפי של החומר. אמית־לביא מעידה כי העיקרון המוביל אותה בעשייתה הוא עיקרון אי־הוודאות – העשייה בחומרים בלתי צפויים מאפשרת לה שליטה חלקית בלבד בתוצרים הסופיים. כך, לטענתה, מתייחס תהליך העבודה כמו גם תוצרו הסופי לחמקמקות התודעה, לזיכרון.

מעניין לראות כי פעולת היצירה של עבודות אלה של אמית־לביא (כמו גם של עבודות קודמות שלה בחומרים ביתיים נגישים אחרים) נעשות כמחקר חומרים "נמוכים", לא אציליים. התרכובת אותה יצרה בסטודיו התגבשה למעשה כריאקציה כימית – בחיבור אבקת הסודה לשתייה עם הדבק. בדומה לאלכימאי השואף להפוך בסדנתו מתכת פשוטה לזהב, כך גם אמית־לביא מחפשת ב"מעבדתה" אחר אבן החכמים כמטאפורה לעבודה רוחנית. ריקות בשאיפה למלאות, צמצום בשאיפה לאינסוף...

חוזרת אל גוף העבודות המוכר של שנהב ואל הקשריו לזיכרון הקולקטיבי. נשאלת השאלה – מהו מקומה של העדות ומה מקומו של הצופה באירועים קשים ובהתרחשויות בלתי מוסריות בעליל.

עבודות המלח ואבקת הסודה לשתייה של אמית־לביא מתקיימות במרחב שבין דו־מימד לתלת־מימד באופן בו ניתן לראות בהן אובייקט דו־מימדי חומרי או לחילופין, אובייקט תלת־מימדי שטוח. כך או כך נראים אובייקטים אלה כבעלי אופי קליפתי, שברירי ופגיע כמו רסיסי קרח או גבישי שלג בעלי נוכחות רכה וחמקמקה. אמית־לביא מעידה כי ניסיונותיה לאגד את החומר נעשים באופן מדיסטיבי כמו מתוך רצון להקפיא זיכרון, להחזיק מזכרת יקרה או לתפוס רגע חמקמק מעולם הרגש. בניגוד לדימויים ארכיטקטוניים אותם יצרה מחוטי תפירה

בעבר ², דימוי היער המוצג בתערוכה זו עולה בקנה אחד עם אופיו האמורפי של החומר. אמיתי לביא מעידה כי העיקרון המוביל אותה בעשייתה הוא עיקרון אי הוודאות -העשייה בחומרים בלתי צפויים מאפשרת לה שליטה חלקית בלבד בתוצרים הסופיים. כך, לטענתה, מתייחס תהליך העבודה כמו גם תוצרו הסופי לחמקמקות התודעה, לזיכרון..

מעניין לראות כי פעולת היצירה של עבודות אלה של אמיתי-לביא (כמו גם של עבודות קודמות שלה בחומרים ביתיים נגישים אחרים) נעשות כמחקר חומרים "נמוכים", לא אציליים. התרכובת אותה יצרה בסטודיו התגבשה למעשה כריאקציה כימית - בחיבור אבקת הסודה לשתייה עם הדבק. בדומה לאלכימאי השואף להפוך בסדנתו מתכת פשוטה לזהב, כך גם אמיתי-לביא מחפשת ב"מעבדתה" אחר *אבן החכמים* כמטאפורה לעבודה רוחנית. ריקות בשאיפה למלאות, צמצום בשאיפה לאינסוף...

¹ בין היתר במיצב גדול של יער עשוי ספוג גומאוויר (מוזיאון הרצליה, "כלב", 2006, אוצרת: דליה לוין)

² בין היתר דימוי של בית מגורים שקרס בעקבות סופת ההוריקן קתרינה (מוזיאון פתח תקווה לאמנות, "מרחב ביניים", 2007, אוצרת: דרורית גור-אריה)